

Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Svět kolem nás pro 1. stupeň ZŠ

integrovaný
modelový
ŠVP

2025

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět	Svět kolem nás
Využité vzdělávací obory	Člověk a jeho svět – okruhy Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody, Člověk jeho zdraví a bezpečí Osobnostní a sociální výchova Informatika – okruhy Data, Informace a modelování, Informační systémy, Digitální technologie Polytechnická výchova a praktické činnosti – okruhy Péče o domácnost a zahradu, Práce s technickým materiálem a technická tvořivost
Průřezová témata (PT)	Péče o sebe a druhé Společnost pro všechny Udržitelné prostředí
Klíčové kompetence (KK)	— k učení — komunikační — osobnostní a sociální — k občanství a udržitelnosti — k podnikavosti a pracovní — k řešení problému — kulturní — digitální
Základní gramotnosti (ZG)	Čtenářská a pisatelská Logicko-matematická

Informace o pojetí předmětu	Cílem vzdělávací oblasti je utváření uceleného náhledu na svět a sebe sama, osobnosti a sociálních dovedností, podpora zdravého životního stylu a duševního zdraví. Nedílnou součástí je vyhledávání, zjišťování, třídění informací, využívání technologií, ale i rozvoj zručnosti a dovedností spojených s praktickým životem. Primárně využívanými metodami výuky je kooperativní učení, místně zakotvené učení, badatelská výuka, řešení modelových i reálných situací, hra, dramatizace a hraní rolí. Propojení vzdělávacích obsahů umožňuje žákům plánovat a realizovat témata a projekty, při kterých vidí smysluplnost svého učení.
Informace o obsahu předmětu	Vzdělávací obsah předmětu vychází z OVU VO Člověk a jeho svět – okruhy Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody, Člověk jeho zdraví a bezpečí, Osobnostní a sociální výchova, Informatika – okruhy Data, informace a modelování, Informační systémy, Digitální technologie, Polytechnická výchova a praktické činnosti – okruhy Péče o domácnost a zahradu, Práce s technickým materiálem a technická tvořivost. OVU jsou smysluplně propojeny do logických celků. Toto propojení je založeno na společně využívaných vzdělávacích strategiích.
Časová dotace	4 + 4 + 4 + 4 + 4
Organizace výuky předmětu	Využíváme vnitřní a venkovní prostory školy a jejího okolí, návštěvy paměťových institucí, knihoven, ekologických center a dalších. Výuka probíhá v blocích nejméně po 90 minutách.

Podmínky pro výuku předmětu	<p>Výuka vzdělávacích obsahů vycházejících z polytechnické výchovy a praktických činností probíhá v jednotlivých ročnících dle schopností, úrovně dovedností a zájmu žáků. Charakter aktivit vychází z materiálních a prostorových podmínek školy. Napříč ročníky jsou prostřednictvím vlastní praktické činnosti zařazovány rozmanité technické materiály (např. papírenské, textilní, dřevo a přírodniny, modelovací hmoty, plasty, kovy, odpadové materiály). Žáci opakovaně realizují různé pracovní operace s využitím nástrojů, nářadí, pomůcek a technologií (např. šroubovák, kleště, pilník, lupénková pila, nebozez, ruční vrtačka), přičemž kvalita těchto činností se opakováním zvyšuje (např. stříhání, skládání, lepení, šití, montování, nátěr, šroubování, vrtání, řezání, zatloukání, práce s kleštěmi, měření, 3D tvorba). Vlastní praktická činnost žáků je realizována instruktivním, tvůrčím i problémovým způsobem. Nedílnou součástí praktických aktivit je plánování a organizace práce (např. příprava a úklid pracovního místa, posloupnost jednotlivých pracovních úkonů) a reflexe praktických činností (např. splnění kritérií zadání, řízené hodnocení vlastního učení).</p>
-----------------------------	---

Vzdělávací strategie

Vyučovací předmět	Svět kolem nás
Využité vzdělávací obory	Člověk a jeho svět – okruhy Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody, Člověk jeho zdraví a bezpečí Osobnostní a sociální výchova Informatika – okruhy Data, Informace a modelování, Informační systémy, Digitální technologie Polytechnická výchova a praktické činnosti – okruhy Péče o domácnost a zahradu, Práce s technickým materiálem a technická tvořivost
Průřezová témata (PT)	Péče o sebe a druhé Společnost pro všechny Udržitelné prostředí
Klíčové kompetence (KK)	— k učení — komunikační — osobnostní a sociální — k občanství a udržitelnosti — k podnikavosti a pracovní — k řešení problému — kulturní — digitální
Základní gramotnosti (ZG)	Čtenářská a pisatelská Logicko-matematická

Klíčové kompetence rozvíjíme při výuce zejména s využitím těchto vzdělávacích strategií:

KKU	Klíčová kompetence k učení	<ul style="list-style-type: none"> — nastavujeme přiměřené vzdělávací cíle pro každého z žáků — navozujeme takové situace, při nichž si žák zkusí odhadování vlastních sil a možností, definování překážek v učení apod. — necháváme žáky samostatně při výuce objevovat, co se učí — dáváme prostor žákům učit se mezi sebou navzájem — průběžně s žáky reflektujeme, co zvládli, co mají a nemají upevněno — jsme důslední ve vyžadování domluvených pravidel — podporujeme žáky k dalšímu učení tím, že oceňujeme jejich silné stránky, jejich snahu, pokrok a úspěchy — umožňujeme žákům vidět celkový rámec učiva a porozumět, jak jednotlivé lekce přispívají k jejich celkovému rozvoji osobnosti — při projektové výuce umožňujeme žákům výběr témat, která jsou pro ně zajímavá, a přizveme je k plánování — podporujeme žáky v tom, aby projevovali své názory a potřeby a nebáli se při svém učení chybovat, o chybách přemýšleli a dále se z nich učili — vlastní chyby odkrýváme žákům a žákyním jako příležitosti k učení
------------	----------------------------	--

<p>KKK</p>	<p>Klíčová kompetence komunikační</p>	<ul style="list-style-type: none"> — vytváříme příležitosti pro různé formy diskuze, ve kterých mohou žáci bezpečně pokládat otázky a sdílet své myšlenky a pocity na dané téma — pravidelně organizujeme aktivity, ve kterých žáci prezentují před celou třídou své zážitky, nápady a výsledky individuálních či skupinových činností; v přípravě jim pomáháme formulací jasných a předem zadaných kritérií — pomáháme žákům rozvíjet schopnost reflexe nad vlastním vyjadřováním (např. retrospektivním zamýšlením se nad prožitými komunikačními situacemi, s nimi spojenými úspěchy a neúspěchy) — do výuky pravidelně zařazujeme také krátké autentické texty a jiná jazyková či obrazná sdělení (obrázky, ilustrace, fotografie, mapy, videa apod.) — pravidelně s žáky hovoříme o jejich porozumění jazykovým či obrazným sdělením, diskutujeme s nimi o jejich možných významech — do výuky zařazujeme prvky dramatické výchovy a role-play, při kterých se žáci musí vcítit do zadaných rolí a reagovat na situace podle postav, které hrají
<p>KOS</p>	<p>Klíčová kompetence osobnostní a sociální</p>	<ul style="list-style-type: none"> — vytváříme prostředí, kde se žáci cítí bezpečně a jsou schopni sdílet své pocity a zkušenosti, mají na práci adekvátní čas — naplňujeme základní předpoklady pro vznik pozitivních vztahů a prostředí důvěry. — vytváříme situace a prostředí, ve kterých žáci mají příležitost poznávat sami sebe a rozvíjet sebeuvědomění — zařazujeme prostor pro projektovou práci, volbu tématu či metod práce — vytváříme situace pro týmovou spolupráci a diskutuji s žáky o týmové spolupráci, sdílení pozitivních zážitků a vzájemnou pomoc — poskytujeme inspirativní příklady úspěšných jednotlivců, kteří překonali obtíže, a diskutujte o jejich strategiích — vytváříme návodné situace nebo projekty, které žákům umožní prakticky prožívat proces překonávání obtíží — pomáháme žákům rozvíjet uvědomění, že umí jednat i pod tlakem a rozhodovat se i v nejistotě — vedeme žáky k tomu, aby si uvědomovali emoce a potřeby sebe sama i druhých — vedeme žáky k tomu, aby si uvědomovali dopady vlastního chování na sebe, ostatní lidi i přírodu — poskytujeme podporu při organizaci projektů a činností, aby si žáci osvojili dovednosti samostatné i skupinové práce — při diskusích poukazujeme na možnost vidět danou situaci z různého pohledu. — oceňujeme empatické chování — diskutujeme s žáky o předsudcích a stereotypch, o významu tolerance ve vztazích. — poskytujeme prostor pro argumentaci názorů a sdílení, přehodnocení vlastních názorů a zpětnou vazbu — usilujeme o to, aby se žáci mezi sebou znali a věděli o sobě více informací — cíleně reagujeme na rizikové chování žáků a žákyň — stanovujeme spolu se žáky a žákyněmi pravidla pro jednání ve třídě (vč. digitálního prostředí), jejichž cílem je vytváření prostředí vhodného pro učení a bezpečného prostředí

<p>KOB</p>	<p>Klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> — vytváříme situace, při nichž se žáci dostávají do četných přímých kontaktů s různými lidmi a rozmanitými živými bytostmi ve svém okolí — vytváříme situace, při nichž žáci mohou pečovat o živé bytosti/organismy a zjišťovat tak jejich potřeby, sdílet své zkušenosti a zážitky z kontaktů a péče o jiné živé bytosti a o své okolí — vytváříme situace, při nichž žáci mohou prozkoumávat své okolí a pečovat o něj či jej zlepšovat — podněcujeme žáky ke kladení a zodpovídání otázek směřujících k hledání příčin a následků různých situací a procesů, doplňujícími otevřenými otázkami je vedeme k hlubšímu promýšlení a prohloubení otázek a odpovědí — vytváříme prostor pro otevřenou diskusi žáků o hodnotách a chování ve vztahu k udržitelnosti, facilituje diskusi a využívá osvědčené diskusní techniky — stavíme žáky před jednoduché situace vyžadující přijetí jejich vlastního rozhodnutí (např. při hře, v rámci fungování třídy, při řešení praktického úkolu), nezaměňujeme uskutečnění něčeho na příkaz za rozhodnutí, které žák svobodně a odpovědně zvolil — vytváříme prostor pro diskusi žáků o spravedlnosti, svobodě a odpovědnosti, o jejich konkrétních projevech v různých konkrétních situacích v jejich okolí, představujeme jim a necháváme je navrhnout různé příklady z oblasti sociální, ekonomické a environmentální, facilituje diskusi žáků a využíváme osvědčené diskusní techniky. V případě potřeby vyjádříme a odůvodníme svůj pohled a názor, ale nemanipulujeme — podněcujeme žáky k sledování a hodnocení různých událostí v místě, regionu, zemi i světě — umožňujeme žákovi vybrat si aktivitu prospěšnou pro okolí, kterou si sám zvolí nebo s níž se vnitřně ztotožní — vytváříme prostor a bezpečné prostředí pro otevřenou diskusi o významu vlastní aktivity, demokratických postupů, respektování a uplatňování práv, uplatňování různých zájmů – představujeme žákům a necháváme je navrhnout různé příklady, facilitujeme diskusi žáků a využíváme osvědčené diskusní techniky — podněcujeme žáky k reflexi jejich zkušeností s uplatňováním vlastního vlivu na dění v jejich okolí
<p>KPP</p>	<p>Klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní</p>	<ul style="list-style-type: none"> — podporujeme aktivní účast žáků na tvorbě školního prostředí, které pracuje s jejich nápady a respektuje jejich přínosy a potřeby, například žákovské parlamenty, akce žáků pro žáky — zapojujeme žáky do participace – ve škole, v komunitě aj. — podněcujeme vztah žáků k místu, kde žijí, například tím, že mapují, jak se místo (obec, krajina) vyvíjelo v minulosti, zkoumají souvislosti, přicházejí za místní samosprávou či komunitou s představami o dalším vývoji — podporujeme přetváření myšlenek žáků v realitu, například prakticky pečujeme o místa v okolí školy — učíme v krajině, pracujeme při výuce s <i>geniem loci</i> — podporujeme nepřímé učení prostřednictvím zkušeností – například experimentování a bádání; tvůrčí čtení a psaní; umělecké vyjádření – malování, divadlo aj. — zaměřujeme se na to, aby žáci vhodně používali různé typy vyhodnocování a výběru reálných a smysluplných nápadů, například: podle stanovených kritérií; hlasování/bodování, škálování nápadů – jejich uspořádání do skupin podle jejich podobnosti nebo tématu — nabízíme žákům příležitost zapojit se do dobrovolných veřejně prospěšných projektů, známých jako dobrovolnictví — podporujeme žáky ve vytváření a sdílení jejich představ o tom, jak by se mohly situace v životě školy či v místě, kde žijí, vyvíjet, a poskytují prostor pro diskusi nad návrhy jejich scénářů — rozvíjíme u žáků dovednosti budování a udržování vztahů s ostatními lidmi jak v jejich osobním životě, tak v oblasti jejich zájmů — podporujeme propojování žáků s komunitou a místní samosprávou — podporujeme sdílené znalosti a vzájemné učení – vrstevnické učení — vytváříme různorodé pracovní skupiny, aby se žáci učili spolupracovat s jinými lidmi pomáhám žákům nastavit role, nabízím možnost výběru rolí

KRP	Klíčová kompetence k řešení problémů	<ul style="list-style-type: none"> — zahajujeme diskuzi ve třídě o běžných problémech dětí (např. neshody mezi kamarády) a brainstorming o možných řešeních — zdůrazňujeme, jak různé pocity a perspektivy mohou ovlivnit to, co považujeme za problém — organizujeme skupinové činnosti, kde žáci společně řeší problémy — dáváme žákům podněty k rozlišování mezi tím, co je faktické tvrzení, tvrzení hypotetické (hypotéza) a prostý názor, a to v jednoduchém textu (dětská knížka, pojednání v dětském časopise, pohádkový příběh, encyklopedie ad.) či v mluveném projevu (dětská rozhlasová hra, vyprávění, žákovská prezentace ad.) — vyzdvihujeme operátory, které činí faktické tvrzení faktickým tvrzením, názor názorem a hypotézu hypotézou („víme, že“; „vyslovuji hypotézu, že“; „možným vysvětlením je“; „myslím si“; „domnívám se“; „přijde mi“ ad.) — poskytujeme žákům psané, mluvené či obrazové materiály, v nichž se nachází tvrzení (různých typů) s vědeckým obsahem, a společně s nimi vyzdvihujeme příznaky jeho vědeckého zázemí (konstatování stavu s využitím měření, vysvětlení přírodního principu, popis přírodního procesu, tvrzení o zákonitostech přírody, pravidelnostech v životě společností apod.) — vedeme žáky k rozřazování odborných výrazů dle různých kritérií příbuznosti — vybízíme žáky k rozlišení věrohodných a nevěrohodných tvrzení, diskutujeme s nimi znaky nevěrohodnosti — rozvíjíme dovednost žáků “klást jednoduché výzkumné otázky” — pomáháme žákům najít potřebné materiály a zdroje pro jejich individuální či skupinové bádání — pomáháme žákům shrnout relevantní závěry z jejich bádání a poukazujeme na důležité informace pro sdílení s ostatními spolužáky — mluvíme s žáky o tom, jak rozpoznat podložené a nepodložené informace v souvislosti s jimi řešeným výzkumným problémem — organizujeme exkurze, přírodní vycházky, pozorování živých organismů a provádím s žáky různé experimenty — umožňujeme využívat prostředky digitální techniky za účelem ověřování zdrojů a poskytujeme zpětnou vazbu — využíváme reálné příklady tvrzení na základě ověřených dat, nebo vlastního názoru a podporujeme následnou diskuzi žáků — vedeme žáky ke schopnosti rozkládat komplexní informace na menší části pomocí poznámek, grafů, tabulek či diagramů
KKT	Klíčová kompetence kulturní	<ul style="list-style-type: none"> — pravidelně vedeme diskuse o různých kulturních tématech, jako jsou tradiční svátky, kulturní události v okolí nebo regionální umělci, díky těmto diskusím se žáci seznamují s různorodostí kulturního dění — poskytujeme prostor žákům, aby popsali a zhodnotili i kulturní a umělecké akce, kterých se zúčastnili mimo školu a diskutují o tom s nimi — vyhledáváme a s žáky navštěvují místní kulturní instituce, které nabízejí k zážitkům z uměleckého díla i doprovodné programy pro školy, jako jsou knihovny, galerie, divadla, kina nebo umělecké skupiny, abychom umožnili žákům přímý kontakt s profesionálními umělci a kulturními pracovníky — organizujeme výlety do místních muzeí, galerií, divadel, kin, knihoven nebo historických památek, během těchto exkurzí si žáci prohlížejí umělecká díla, učí se o historii a kultuře regionu

KDI	Klíčová kompetence digitální	<ul style="list-style-type: none"> — zařazujeme do výuky drobné úkoly spojené se získáváním informací na různá témata a problematiku, o kterou se žáci osobně zajímají — vybíráme do výuky pro práci žáků zdroje informací v různých formátech (texty, videa, obrázky, schémata, zvukové záznamy apod.) — na příkladech pomáháme žákům rozpoznávat, jaká data a informace je možné vysledovat z jejich činnosti v online prostředí — podporujeme žáky v tvorbě a sdílení archivů relevantních digitálních vzdělávacích zdrojů, a to při samostatné i skupinové práci — podporujeme žáky v aktivním zapojování do života školy prostřednictvím digitálních technologií — učíme žáky, jak se chovat v online prostředí: prostřednictvím promyšlených online aktivit je vedeme k etickému a ohleduplnému jednání, respektu k druhým, podporuji jejich spolupráci — volíme takové aktivity, ve kterých mají žáci příležitost přemýšlet o dopadech využívání digitálních technologií (pozitivních i negativních) na člověka, společnost i v kontextu cílů udržitelného rozvoje
------------	------------------------------	--

Základní gramotnosti rozvíjíme při výuce zejména s využitím těchto vzdělávacích strategií:		
ZGC	Základní gramotnost čtenářská a pisatelská	<ul style="list-style-type: none"> — předkládáme materiály, kde žák vyhledává a propojuje přímo i nepřímo vyjádřené informace v textu nebo jiném informačním zdroji, nachází důležité informace a myšlenky — umožňujeme pracovat s grafickým znázorněním a vizuálním zobrazením — vedeme žáky k tomu, aby v textu rozpoznávali autorský záměr, porozuměli smyslu obrazného textu — zdůvodňujeme, proč něco pokládáme za faktický údaj
ZGM	Základní gramotnost logicko-matematická	<ul style="list-style-type: none"> — vytváříme zadání, při nichž žák odhaluje matematický problém v jednoduché reálné situaci — vedeme žáky k používání vhodného matematického aparátu při řešení jednoduché reálné situace — vytváříme zadání, při nichž žák řeší problémy (modelové situace) v různých kontextech modelováním, využívá metodu pokus–omyl nebo pracuje s chybou jako součástí odhadů a zobecňujících postupů — vedeme žáky k využívání názorných grafických modelů k popisu reálné situace (např. číselnou osu a nákres).

Integrovaný modelový ŠVP / Svět kolem nás pro 1. stupeň ZŠ

Dílo vzniklo v IPs Podpora kurikulární práce škol.

Registrační číslo projektu CZ.02.02.XX/00/22_005/0004756

Dílo podléhá licenci Creative Commons CC BY SA 4.0

- Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je kolektiv autorů NPI ČR.

Licenční podmínky navštivte na adrese:

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.cs>.

Národní pedagogický institut
České republiky
Praha, leden 2025
www.npi.cz